

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

1	1	2	9	1
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	4
---	---	---	---

**Bachelor of Arts (FYUP) 4th Semester
(2056)**

PUBLIC ADMINISTRATION

Paper : Environment Administration (In all Mediums)

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :- (1) Attempt **five** questions in all. Question No. 1 is compulsory and the candidate is required to attempt any **nine** questions in **25-30** words carrying 2 marks each.

(2) Each Unit has **two** questions carrying **18** marks each and the candidate will attempt **one** question from each unit.

1. Attempt any **nine** of the following in about **25-30** words each:

- (a) Define Environmental Administration.
- (b) What is Global Warming?
- (c) What is Biodiversity?
- (d) Mention two causes of air pollution.
- (e) What is Environmental Impact Assessment (EIA)?
- (f) Expand NGT.
- (g) What is the Kyoto Protocol?

- (h) Define Renewable Energy.
- (i) What is Ozone Depletion?
- (j) Mention any two functions of CPCB.
- (k) What is National Environment Policy, 2006?
- (l) What is Clean Development Mechanism (CDM)?

9×2=18

UNIT-I

- 2. Explain the meaning, scope and significance of Environmental Administration.

OR

- 3. Discuss any two Environmental Issues from the following:
 - (1) Climate Change
 - (2) Pollution
 - (3) Waste Management.

18

UNIT-II

- 4. Explain the structure and functions of Ministry of Environment, Forest & Climate Change.

OR

- 5. Examine the structure, functions and role of Central Pollution Control Board.

18

UNIT-III

- 6. Discuss the main provisions of the Environment Protection Act, 1986.

OR

7. Explain the objectives and features of National Environment Policy, 2006. 18

UNIT-IV

8. Discuss the Rio Earth Summit, 1992 and its significance.

OR

9. Explain the objectives and importance of UNFCCC and Kyoto Protocol. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) कुल **पाँच** प्रश्न करें। प्रश्न संख्या **1** अनिवार्य है और उम्मीदवार को **25-30** शब्दों में किन्हीं **नौ** प्रश्नों के उत्तर देने हैं, प्रत्येक प्रश्न **2** अंक का है।

(2) प्रत्येक यूनिट में **18** अंकों के **दो** प्रश्न हैं और उम्मीदवार को प्रत्येक यूनिट में से **एक** प्रश्न हल करना है।

1. निम्नलिखित में से किन्हीं **नौ** प्रश्नों के उत्तर लगभग **25-30** शब्दों में दीजिए :

- (a) पर्यावरणीय प्रशासन को परिभाषित कीजिए।
- (b) ग्लोबल वार्मिंग क्या है?
- (c) जैव विविधता क्या है?
- (d) वायु प्रदूषण के दो कारण बताइए।
- (e) पर्यावरणीय प्रभाव आकलन (EIA) क्या है?
- (f) राष्ट्रीय पर्यावरण नियंत्रण (NGT) का विस्तार से वर्णन कीजिए।

- (g) क्योटो प्रोटोकॉल क्या है?
- (h) नवीकरणीय ऊर्जा को परिभाषित कीजिए।
- (i) ओजोन परत का क्षरण क्या है?
- (j) केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण बोर्ड (CPCB) के किन्हीं दो कार्यों का उल्लेख कीजिए।
- (k) राष्ट्रीय पर्यावरण नीति, 2006 क्या है?
- (l) स्वच्छ विकास तंत्र (CDM) क्या है? 9×2=18

यूनिट-I

2. पर्यावरणीय प्रशासन का अर्थ, कार्यक्षेत्र और महत्व स्पष्ट कीजिए।

अथवा

3. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर्यावरणीय मुद्दों पर चर्चा कीजिए:

- (1) जलवायु परिवर्तन
- (2) प्रदूषण
- (3) अपशिष्ट प्रबंधन।

18

यूनिट-II

4. पर्यावरण, वन एवं जलवायु परिवर्तन मंत्रालय की संरचना और कार्यों को स्पष्ट कीजिए।

अथवा

5. केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण बोर्ड की संरचना, कार्यों और भूमिका का विश्लेषण कीजिए।

18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਪਰਿਆਵਰਣ ਸੰਰक्षण ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਅਥਵਾ

7. ਰਾਸ਼ਟ੍ਰੀਯ ਪਰਿਆਵਰਣ ਨੀਤਿ, 2006 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਯਾਂ ਔਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਔਂ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਰਿਯੋ ਪ੍ਰਥਵੀ ਸ਼ਿਖਰ ਸਮਮੇਲਨ, 1992 ਔਰ ਇਸਕੇ ਸਹਤ੍ਵ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਅਥਵਾ

9. UNFCCC ਔਰ ਕਯੋਟੋ ਪ੍ਰੋਟੋਕੌਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਯਾਂ ਔਰ ਸਹਤ੍ਵ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ 2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

(2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ 18 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ:

(a) ਵਾਤਾਵਰਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

(b) ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਕੀ ਹੈ ?

- (c) ਜੈਵ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਕੀ ਹੈ ?
- (d) ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
- (e) ਵਾਤਾਵਰਣੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਕਲਨ (EIA) ਕੀ ਹੈ ?
- (f) NGT ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰੋ।
- (g) ਕਿਓਟੋ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਕੀ ਹੈ ?
- (h) ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (i) ਓਜ਼ੋਨ ਦੀ ਕਮੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (j) CPCB ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
- (k) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੀਤੀ, 2006 ਕੀ ਹੈ ?
- (l) ਸਾਫ਼ ਵਿਕਾਸ ਵਿਧੀ (CDM) ਕੀ ਹੈ ?

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਰਥ, ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਵਾਤਾਵਰਣੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ :

(1) ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ

(2) ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ

(3) ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਪ੍ਰਬੰਧਨ।

18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

5. ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

7. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੀਤੀ, 2006 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਰੀਓ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸੰਮੇਲਨ, 1992 ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

9. UNFCCC ਅਤੇ ਕਿਓਟੋ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 18